

Tiedote 18.3.2010

Lapsiköyhyys lapsen oikeuksien uhkana

Huoli toimeentulosta voi viedä vanhempien voimat, eikä uupunut vanhempi jaksa tukea lastaan. Tuen ja kannustuksen puutteella esimerkiksi koulunkäynnin osalta voi olla kauaskantoiset vaikutukset lapsen elämässä.

Tänä vuonna vietetään EU:n köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuotta. Lapsiasiavaltuutetun, ulkoasiainministeriön, Suomen UNICEF:n ja Lastensuojelun Keskusliiton järjestämässä seminaarissa torstaina Helsingissä pohdittiin lapsiköyhyyttä uhkana lapsen oikeuksille.

Seminaarin avannut ulkoasiainministeriön yksikönpäällikkö Arto Kosonen korosti, että erityisesti lapsen ihmisarvoa on vaalittava ja muistettava, että lapsiköyhyyden vaikutukset saattavat ulottua yli lapsuuselämänkin.

Vaikka lapsiköyhyys on Suomessa EU-maihin verrattuna matalalla tasolla, on köyhyys kasvanut viimeaikoina huimasti. Selvästi koko väestöä nopeampi kasvu alkoi 1990-luvun puolivälissä, minkä jälkeen se on lähes kolminkertaistunut. Köyhyysriski kohdistuu erityisesti yksinhuoltaja- ja monilapsisiin perheisiin.

Professori Markus Jäntti Tukholman yliopistosta pitää kehitystä huolestuttavana.
– Tämä varsin hälyttävä kehitys ei ole noussut keskeiseksi poliittisen keskustelun aiheeksi. Näköpiirissä ei ole, että lapsiköyhyyden kasvuun pyritäisiin puuttumaan.

Köyhyydelle kasvot

Teemavuoden tavoitteena on lisätä tietoisuutta köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä sekä vahvistaa kaikkien toimijoiden sitoutumista niiden torjuntaan.

– Niiden keskuudessa, joita köyhyys ei henkilökohtaisesti kosketa, tietoisuus sen eri ilmenemismuodoista ja laajuudesta on usein heikkoa. Teemavuoden aikana köyhyydelle pyritään antamaan kasvot. Ilmiön parempi tunnistaminen ja tuntemus tuottavat aineksia poliittiseen päätöksentekoon, kertoi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton kehittämisspäällikkö Kirsi Väättäminen.

Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat erillisiä ilmiöitä, mutta liittyvät läheisesti toisiinsa. Köyhyys on merkittävä syrjäytymisen riskitekijä, ja syrjäytyminen voi alkaa jo varhain lapsuudessa, Väättäminen muistutti.

Lapsiperheiden köyhyys merkitsee usein esimerkiksi lasten harrastusmahdollisuuksien ja vapaa-ajanviettovaihtoehtojen vähenemistä. Materiaalisten puutteiden lisäksi se vaikuttaa valitettavan usein myös vanhempien jaksamiseen ja edellytyksiin olla lastensa tukena, muistutti puolestaan Pelastakaa Lapset ry:n pääsihteeri Hanna Markkula-Kivisilta.

– Jatkuva huoli toimeentulosta ja selviämisestä voi viedä vanhempien voimia niin, ettei niitä riitä enää lapsen kaikkien tarpeiden tyydyttämiseen. Tuen ja kannustuksen puutteella esimerkiksi koulunkäynnin osalta voi olla kauaskantoiset vaikutukset lapsen elämässä.

Vanhemmuuden tai kasvatuksen heikkoutta pienituloisuus tai köyhyys ei kuitenkaan tarkoita. Ne ovat kaksi aivan eri asiaa, muistutti puolestaan lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula.

– Lapsen näkökulmasta kodin arjen tärkeimpiä asioita on perheen yhdessäolo, yhteinen aika ja sopuisat keskusteluyhteydet.

Pienen kunnan suuret mahdollisuudet

Mahdollisuuksia syrjäytymisen ehkäisyyn on. Sosiaalityönjohtaja Anna Roinevirta Janakkalan kunnasta esitteli pienen kunnan mahdollisuuksia estää lasten syrjäytymistä.

– Merkittävimmät mahdollisuudet lapsen sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen liittyvät toimiviin peruspalveluihin. Kattavan palvelujärjestelmän ja aktiivisten vanhempainverkostojen turvin perheet eivät ”huku”. Tukea tarvitsevat perheet löytävät helposti palvelut kuin myös päinvastoin.

Taajamissa ja kylissä toimii oma luonnollinen sosiaalinen kontrolli. Viralliset ja epäviralliset verkostot ovat tuttuja ja helposti saavutettavissa, Roinevirta esitteli.

Roinevirta onkin huolissaan viimeaikaisesta kehityksestä yhdistää lapsen kasvua ja kehitystä tukevat palvelut suuriksi kokonaisuuksiksi, jolloin organisaatiot eivät kykene toimimaan asiakaslähtöisesti ja niin, että kuntalaisten palvelutarpeet tulisivat kohdatuksi lähellä heidän elämänpiiriään.

Lapsiasiavaltuutettu Aula peräsi enemmän taloudellista tukea tulonsiirtoina yksinhuoltaja- ja monilapsisille perheille sekä entistä enemmän koulun kerhotoimintaa ja muita ilmaisia tai hyvin edullisia harrastusmahdollisuuksia.

Köyhyys on ihmisoikeusongelma

Lapsiköyhyys ei ole vain sosiaalinen ongelma, vaan mitä suurimmassa määrin myös ihmisoikeusongelma, muistutti puolestaan Suomen UNICEF:in ohjelmajohtaja Inka Hetemäki.

– Paitsi, että köyhyys rikkoo lapsen taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia, vaikuttaa se suoraan myös heidän sivistyksellisiin ja osallistumisen oikeuksiin. Marginaalissa ja epätoivossa kasvamisen on ihmisoikeusrikkomus marginaalissa eläjää kohtaan, ja se aiheuttaa suuren turvallisuusuhan meitä hyvinvoivia kohtaan. Maailma on surullisen täynnä näitä esimerkkejä. On ironista, että vasta kun uhka kohdistuu meihin hyvin pärjääviin, aletaan puhua ihmisoikeusongelmista.

Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry:n pääsihteeri Rilli Lappalainen kertoi ilmastonmuutoksen vaikutuksista kehittyvien maiden lapsien elinoloihin.

– Välittömiä vaikutuksia ovat esimerkiksi ilmastonmuutoksen vuoksi yhä useammin ja voimakkaampina toistuvat luonnonkatastrofit sekä kuivuudesta tai rankkasateista johtuva ruokaturvattomuus. Välillisesti ilmastonmuutos vaikuttaa lasten koulutusmahdollisuuksien ja turvallisuustilanteen huonontumiseen, joka pitkällä tähtäimellä johtaa köyhyyskierteen syvenemiseen.

Lisätietoja:

Lastensuojelun Keskusliitto

Kansainvälisten asiain suunnittelija

Eliisa Jämsen

Puh. 040 580 2494

eliisa.jamsen@lskl.fi

